

שיל"ת

קונטרס

דברי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידו

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

גליון זה נתרם ע"י

אבי מורי הרה"ח ר' מרדכי שלמה הומינר הי"ו

לזכות בנו החתן הבה"ח אברהם צבי הומינר הי"ו

לרגל נישואיו בשעמומ"צ

עב"ג בת הרה"ח ר' שמואל אימר הי"ו

יה"ר שיעלה הזיווג יפה ויראו דורות ישרים ומבורכים

יוצא לאור ע"י

ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קדעטשניף

גליון מט שנה ב' פרשת חיי שרה חודש חשון שנת ה' תשפ"ב לפ"ק

ראש השנה יג. - יט.

קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה
במייל ניתן לפנות לכתובת המייל

sh0533132203@gmail.com

לתרומות ולהנצחות וכן בכל ענייני הגיליון ניתן
לפנות

להר"ר זלמן חיים הומינר בפל'

053-3132203

בברכה מערכת דפירשנו

נ.ב. הביאורים והערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות ולכן
נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב לכתובת מייל

sh0533132203@gmail.com

דף יג ע"א

נה. בגמ' דכתיב וחס האסיף בצאת השנה וכו' וקא קרי לה בצאת השנה. היינו דלכאורה לא שייך כלל לומר על חג הסוכות בצאת השנה, דבשלמא אם היה מיירי בראש השנה, שייכי בה גם צאת השנה וגם תחילת השנה, אבל סוכות הוא כבר כמה שבועות בתוך השנה החדשה, ומה עניין צאת השנה לכאן, אלא ודאי לכך אמרו צאת השנה לומר שהתבואה נחשבת כתבואת השנה היוצאת דהיינו השנה שעברה.

נו. בגמ' אלא מאי דעייל ריבעא או דנקא אכתי בחמשה יומי מי קא מליא. צריך ביאור דהרי עכשיו רוצים לומר דסברינן דקים להו לרבנן בין שלישי לפחות משליש, ועל זה הקשו אלא מאי דעייל ריבעא או דנקא, איך יש לך למימר דגדלו רבע או שישיית בחמשה ימים, ובאמת קשה מה קושיא היא כלל, הרי אם קים להו לרבנן אפשר דמיירי דכמעט מלאו להם שלישי, וחסירים רק ד' או ה'

ימים שימלאו להם שלישי, ולכך די בחמשה ימים שיתחייבו בהקרבת העומר, ומניין הראיה לומר דארץ הצבי הוא, ואיך אפשר לדחות מכך הראיה שקים להו לרבנן בשליש או פחות משליש, וצ"ע.

דף יג ע"ב

נד. בגמ' א"ל ר"ש שזורי קאמרת ר"ש שזורי סבר יש בילה ורבנן סברי אין בילה. היינו דחמשנה שם שסברה שאזלינן בתר השרשה רבנן הוא דסברי אין בילה, ולכך לא אמרינן יצבור גורנו וכו', דדילמא לא נבלל יפה וממילא אין לסמוך על כך. ובאמת נראה דהיה אפשר לתרץ המשנה אפי' אם הוא סברה יש בילה, דאפשר דמ"מ לא יועיל מה שיערבם יחד, דסברה המשנה דאין ברירה, וממילא אין ברור שמן החדש הוא תורם על החדש ולא מן הישן, וכן איפכא, ולכך אפי' אם יערבם כדבעי, מ"מ לא יועיל להתירו בשביל זה. ומה שלא אמרו כן בגמ', אפשר הוא

משום שהיות שלר"ש שזורי כן יש ברירה, והראיה שאמר שיצבור גורנו וכו', ממילא כשאזלינן דלא כר"ש שזורי אין צורך לחלוק עליו בדיני ברירה שלא מיירי הכא, ואלא סברינן כרבנן החולקים עליו שמברו דאין בילה, אבל אמת דגם זה תירוץ הוא.

דסבר דלא כר"ש שזורי, ולכך בעינן לחדש דאין בילה. ובאמת צריך ביאור למה לא אמרו כן בגמ', דהרי זה תירוץ על עיקר שיטתו בזה, ועדיף תירוץ זה מן התירוץ שתירצה הגמ' דאמר כן שנשמע מינה דביין ושמן יש בילה, וצ"ע.

דף יד ע"א

נח. בגמ' ולשמעינן הני תרתי לכל אין בילה למה לי. נראה לתרין קושיית הגמ', דלכך בעינן לומר דסבר דלכל אין בילה, דאל"כ הו"א דבאמת סבר שמואל יש בילה, ומ"מ מטעם זה עדיין לא מוכרח דהלכה כר"ש שזורי, שאפשר ששמואל סובר שאין ברירה, ואפי' דנבלל יפה שיש בילה, מ"מ אין ברירה שתתם מן החדש על החדש ומן הישן על הישן, ולכך אי לאו דסבר שמואל דהכל הולך אחר גמר פרי היה הולך על ר"ש שזורי, וזה קמ"ל דהכל הולך אחר גמר פרי והכל מן החדש הוא, וממילא אין צריך לברירה כלל, אבל לגבי בילה עדיין לא ידעינן

דף טו ע"א

נט. בגמ' אתרוג ר"ה שלו אימתי א"ל שבט שבט דחדשים או שבט דתקופה א"ל דחדשים. צריך ביאור דהרי הקושיא אימתי ר"ה היינו אם בתשרי כירק או בשבט כאילן, וא"כ מה הקושיא אח"כ שבט דחדשים או שבט דתקופה, הרי באילן לא היה שיטה שיאמר שר"ה שלו הוא דתקופה, אלא נחלקו בזה אם בא' שבט הוא או בט"ו בו, וא"כ למה יהא הו"א באתרוג לומר דתקופה הוא יותר מבשאר אילנות. ועיין בתוס' דכתב דהספק דחדשים או דתקופה הוא על כל האילנות, ולא רק על אתרוג, רק דכאן מיירי מאתרוג ולכן שאלו על אתרוג, וה"ה בכלום. ובאמת

א"כ קשה מה היה הקושיא כלל, הרי בהדיא נחלקו בה ב"ש וב"ה במשנה אם בא' שבט או בט"ו בו, וזה ודאי בחדשים מיירי, דמי בתקופה שייך לחלוק אם בא' או בט"ו, וא"כ א"א לומר דהקושיא הוא על כל האילנות, וממילא קשה למה ישתנה אתרוג משאר אילנות בזה, וצ"ע.

דף טז ע"א

ס. במשנה בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה ובעצרת על פירות האילן. צריך ביאור למה על פירות האילן לא נידונים בט"ו בשבט או בא' שבט שהוא ר"ה שלה, דלכאורה אז קובעים כל העניינים בעניין פירות האילן. ודוחק לומר דבשבט הוה רק ר"ה לעניין ספירת שנות האילן, דא"כ למה קרינן ליה ר"ה לאילן, היו צריכים לקרותו ר"ה לשנות האילן, דהרי אין זה ר"ה לאילן עצמו, דהרי בעצרת נידונים על זה, וצ"ע.

סא. בגמ' הי תבואה אילימא הא תבואה דקיימא כל הני הרפתקי

דעדו עליה אימת איתדון אלא תבואה דמיזדרעא. צריך ביאור למה לא אמרו בפשיטות דכל התבואות שבעולם באיזה מצב שהוא, נידונים בפסח מה יהא בהם כל השנה, וכמו שהאדם נידון בר"ה מה יהא בו כל השנה שמתחלת עתה, וממילא לא יהא קשה מידי, דהרי כל הרפתקי שהיו בה עד עכשיו שנה שעברה נידונו. וצריך לומר דעכשיו סברו בגמ' דחד דינא מתדנא וכדלקמן ולכן הקשה לגמ' במה מיירי, אבל לרבא לקמן דאמר דתרי דיני מתדנא, באמת יאמר כמו שאמרנו דבכל שנה נידונים כל התבואה על השנה הבאה עליה. רק דצריך ביאור מניין לה לגמ' כלל לומר דחד דינא מתדנא, דלמה הו"א דלא תהא התבואה כמו האדם שבכל שנה נידון בכל מצב שהוא על השנה הבאה, וצ"ע.

סב. בגמ' אלא אמר רב חסדא טעמיה דר' יוסי מהכא לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו. לכאורה קשה דהרי במשנה הביאו בהדיא טעם אחר לר' יוסי, ואיך

אמר רב חסדא דטעמיה ממקום אחר ודלא כהמשנה. ועיין בשפת אמת שכבר הקשה לו כן, ותירץ דבאמת עיקר הלימוד הוא מתפקדנו לבקרים, וזהו משום דרק שם מיירי בכל העולם ולא רק בישראל כבההוא דמשפט עבדו, ומ"מ בעינן גם ללמוד ממשפט עבדו שנדע שהוא משפט גמור ולא רק פקידה בעלמא.

סג. בגמ' וא"ר חסדא מלך וצבור מלך נכנס תחלה לדין וכו' ואיבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף. צריך ביאור דלהאיבעית אימא שהטעם שמלך קודם לדין משום דלא ליפוש חרון אף, א"כ למה רק מלך קודם לציבור, הרי הוא הדין דכל יחיד יהא קודם לציבור, כדי שלא יפוש עליו חרון אף של צבור. ועיין באחרונים שהקשו מה הוא דדנים כלל המלך לבדו, והרי לקמן (יח.) אמרו דכולם נסקרים בסקירה אחת, ולמה ידון המלך לבדו. ותירץ בפתח עיניים שאפי' שכל הציבור נסקרים בסקירה אחת, מ"מ מלך נסקר לבדו. ולפי דבריו ניהא

למה רק במלך אמרו דהוא קודם לציבור, דאילו היחיד סתם אינו נסקר כלל לבדו. אבל עיין שם עוד שתירץ שמה שאמרו שנסקרים בסקירה אחת היינו אתחלת דין, אבל בגזר דין כל אחד נגזר לבדו, ולכן דהוא נידון לבדו, וכעין זה תירץ בבן יהוידע שעיון הדין כל אחד לבדו הוא. ולפי תירוץ קשה דדבר זה שייך בכל יחיד, ולא רק במלך, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא למה רק במלך אמרו דהוא קודם לציבור לפי האיבעית אימא בגמ', וצ"ע.

סד. בגמ' וכדר' יצחק דא"ר יצחק יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין. משמע מדברי ר' יצחק דתפלה סתם לא יועיל לקרוע גזר דין, אלא רק צעקה שהוא תפלה מעומק הלב ובחזק. ואולי לכך אמרו העונה אמן יהא שמיא רבא בכל כוחו קורעין לו גזר דין של שבעים שנה, דבצעקה כר' יצחק קורעין אפי' גזר דין, וגדול מינה צעקה באמן יהא שמיא רבא דשל שבעים שנה קורעין לו.

דף טז ע"ב

פ. בגמ' וא"ר יצחק אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה שעה שנאמר וכו' באשר הוא שם. נראה דמן הפסוק דבאשר הוא שם, וע"פ דרשת ר' יצחק כאן משמע דדנים את האדם בכל יום או אפי' בכל שעה כר' יוסי או כר' נתן, דאל"כ למה דנו את ישמעאל באשר הוא שם, הרי לא מיירי בראש השנה, ואלא ודאי באותו היום דנוהו, וזהו שאמר ר' יצחק שבאשר הוא שם דנוהו. ואין לומר דבאמת בראש השנה דנוהו ולא באותו היום, ומה שאמרו באשר הוא שם היינו ביום ראש השנה של אותה שנה שעדיין זכאי היה. דלא מסתבר לומר כן, דמן הפסוק משמע דבאותו זמן עצמו היה זכאי ובאשר הוא שם באותו שעה, ובאמת אם אחר ראש השנה באותה שעה היה רשע לא היה ניצול. וא"כ קשה על שיטת רבנן שרק בראש השנה דנים את האדם. ונראה לתרץ דבאמת רק בראש השנה דנים את האדם, רק דכאן מיירי

בכשהגיע לשעת סכנה, וכשאדם בא לידי סכנה דנים במיוחד אם יש לו לינצל מן הסכנה או לא, ומה שאמרו דרק בראש השנה דנים הוא בסתמא. וכך אמרו לקמן דקיר נטוי מזכיר עוונותיו של אדם, וכמו שפירש רש"י שאומרים כלום ראוי זה ליעשות לו גם ומתוך כך נבדק.

פו. בתוד"ה ותוקעין ומריעין, תימה הא קעבר משום בל תוסיף וכ"ת כיון דכבר יצא הוה ליה שלא בזמנו דלא עבר. צריך ביאור דגם אם בעבר זמנו אינו עובר על בל תוסיף, מ"מ יש כאן איסור אחר לתקוע בשופר ביו"ט שלא לצורך מצוה, דאם עבר זמנו למה יהא מותר לתקוע בשופר ביו"ט, הרי בכל יו"ט איסור יש בדבר.

פז. בתוד"ה ונחתמין לאלתר בא"ד מי שזכיותיו מרובין מעוונותיו דומה כמי ששרף את כל התורה כולה ולא שייר ממנה אות אחת וכו'. היינו דאין זה שדומה הוא ממש להשורף וכו', אלא רק מדמין אותו כאילו שרף, ובלבד שיקבל כל עונשו בעוה"ז, ובכך לעולם הבא יהא

לו רק שכר, וכן איפכא במי שעוונותיו מרובין.

דף יז ע"א

סח. בגמ' יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות וכו' גיהנם כלה והן אינם כלים. צריך ביאור דאם גיהנם כלה להיכן אזלינן אלו הרשעים, והרי אמרו דלדורי דורת נידונין ואינם כלים. ועיין באחרונים שהקשו כעין זה. ונראה לתרין דמה שגיהנם כלה אין הכוונה שמפסיק לפעול ולדון נאותם הרשעים, אלא אפשר דכוונת הגמ' הוא שאין מתקבלים לגיהנם רשעים נוספים על אלו שכבר נידונים בה, וזהו כלה שאין נידונים חדשים בה, ומ"מ אלו הרשעים אינם כלים לידון בגיהנם, אלא לדורי דורות נידונים בה. אבל עיין ברמ"ע מפאנו שאמר איפכא, שמה שאמרו לדורי דורת היינו לד' דורות ולא יותר, ומה שאמרו גיהנם כלה והם אינם כלים גם הכוונה איפכא, דהיינו שהגיהנם כלה, ומשא"כ אלו הרשעים אינם כלים בה בגיהנם, אלא אחר ד' דורות

זוכים לתיקון. ופירושו צריך ביאור דבפשיטות הוא החיפך מן המשמעות של הגמ', ואולי אמר כן ללמד זכות ותירוץ לאותן הרשעים כדי שיזכו לתיקון.

סט. בגמ' אמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו וכו' למי נושא עון למי שעובר על פשע. צריך ביאור דאם הלימוד הוא מאדם שמעביר על פשע, למה לא אמרו כלשון הפסוק דנושאים לו עון, ולמה אמרו דמעבירין לו על כל פשעיו, וצ"ע.

דף יז ע"ב

ע. בגמ' אילפי ואמרי לה אילפא רמי כתיב ורב חסד וכתוב ואמת בתחילה ואמת ולבסוף ורב חסד. צריך ביאור דאם בתחילה אזלינן בתר אמת דהיינו בדין, ורק אח"כ ורב חסד דהיינו לפני משורת הדין, למה לא נקט הכתוב כן בתחילה ואמת ואח"כ ורב חסד, ולמה נקט הסדר איפכא. ואפי' אם נאמר דאין מוקדם ומאוחר בתורה, זה אמרינן רק בשני

עניינים, אבל בעניין אחד ובכמה תיבות זה סמוך לזה, ודאי דבעינן למיכתב כסדר, וכמו שמצינו כאן בצדיק ה' בכל דרכיו ואח"כ וחסיד בכל מעשיו. ובשלמא בהא דואתה תשלם לאיש כמעשהו דאפי' דכתיב בסיפא הוא בתחילה, והוא קודם ללך ה' חסד, זה פירש בתוס' דהפירוש בכתוב הוא, דלך ה' חסד כיון שאתה רואה שאין העולם מתקיים אם אתה משלם לאיש כמעשהו, אבל כאן ברב חסד ואמת קשיא, וצ"ע.

עא. בגמ' אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו מלמד שנתעטף וכו'. צריך ביאור למה אם אין מקרא כתוב א"א לאומרו, דמה קשה כ"כ בדבר זה לומר דלימד הקב"ה למשה סדר התפילה, ובשלמא בהא דתפסו משה להקב"ה בבגדו וכדומה, ניהא דא"א לאומרו, דאיך שייך שיהא בריה תופס להקב"ה בבגדו, אבל כאן בסדר התפילה מה קשה בזה. וא"א לומר דמה שהיה קשה זהו מה שנתעטף כביכול בטלית, דא"כ למה באמת אמרו כן כלל, הרי לא

כתיב בפסוק דנתעטף בטלית, ולמה באמת יש לומר כן, וצ"ע. **עב. בגמ' אמר ר' יוחנן גדולה תשובה שמקרעת גזר דינו של אדם שנאמר וכו' ושב ורפא לו.** היינו דמצינו דאם שב דעשה תשובה ורפא לו מה שנגזר עליו. וקשה למה למד מכך ר' יוחנן רק דהתשובה מקרעת גזר דינו של אדם, הרי היה לו ללמוד מכך הידוש גדול יותר, דאפי' אם כבר נתקיימה בו הגזר דין שנגזר עליו, אם עשה תשובה הוא מתרפא כמו דכתיב ורפא לו, ולמה למד דרק מקרעת הגזר דין דהיינו קודם שנתקיימה בו. ואולי זה מתורץ בהמשך דברי הגמ' דורפא לו היינו על גזר דין, דגם הוא דבר שצריך רפואה. אבל באמת עדיין קשה דאפי' אם גם על גזר דין שייך רפואה, מ"מ למה נלמד דווקא שעל גזר דין ולא על שנתקיימה בו. והביאור הוא דהיות ואם היה מביא ראיה לנתקיימה בו שמתרפא, היו דוחים לומר דאפשר דמיירי בגזר דין דגם בו שייך רפואה, ולא בנתקיימה בו, לכך מתחילה

למד מכאן הדבר שפחות חידוש יש בו, דאותו אין לדהות כנ"ל.

עג. בגמ' לטובה מיהא ליקרעיה לגזר דינייהו ולסיף להו שאני התם דאפשר בהכי. היינו דע"פ האמת היה אפשר לקרוע גזר דינם, רק שהיות ואפשר לתקן בכחאי גוונא שירד במקום הצריך, לכך לא מבטלין את הגזר דין לגמרי. אבל קשה דבמשנה שם כתיב בהדיא דמה שעושה הקב"ה כן שמוריד הגשם במקום הצריך ואינו מבטל הגזר דין לגמרי, הוא משום דכבר נגזרה גזירה ואי אפשר לבטלו, ולא כמו שאמרו עכשיו בגמ' דכן אפשר לבטלו רק שאין צריך לכך, וצ"ע.

עד. בגמ' לומר לך צעקו קודם גזר דין נענין צעקו לאחר גזר דין אינן נענין הני נמי כיחידין דמו. צריך ביאור לכאורה למה הני כיחידין דמו, והרי ע"פ רוב יורדי אניות רבים הם ולא יחיד, ולמה ייחשבו כיחידין. ועיין בריטב"א דביאר דהיות ובסתם יורדי אניות והולכי דרכים יש שם אחד ממשפחה, ממילא צעקתו על עצמו הוא ולא על

רבים, ולכך כיחידין דמו ואינן נענין אלא קודם גזר דין. אבל באמת קשה דכי משום שאין האחרים ממשפחתו הם אינו מתפלל גם עליהם, וכי לא איכפת לו שיטבעו אלו שנמצאים עמו שם. וראיתי מבארים דהיות ואם לא היה הוא שם ודאי לא היה מתפלל על אלו האחרים, ורק משום שהם נמצאים עמו הוא מתפלל גם עליהם, ממילא אין זה נקרא צרת רבים ותפילת רבים, ולכן קודם גזר דין הוא נענה.

דף יח ע"א

עה. בגמ' והא כתוב אחד אומר כבסי מרעה לבך וכתוב כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני. היינו דמשמע דאפי' אחר תשובה עדיין נשאר כתם מן העון, ואיך אמרו דתשובה מקרעת אפי' גזר דין. וצריך ביאור דאפי' דמצינו שכתוב דנשאר עדיין כתם, מ"מ מניין לנו מכך דלא מקרע בתפילה ובתשובה את הגזר דין, הרי אפשר דהכתם של העון עצמו נשאר, ומשא"כ הגזר דין

אייר מפני פסח קמן. לכאורה קשה דהא אם יוצאין באב מפני התענית היינו כשאין ביהמ"ק קיים, דהתענית נקבעה אחר חורבן הבית, וא"כ איך אמרו בסיפא דבזמן שביהמ"ק קיים אף על אייר. ובאמת יש לומר בפשיטות דמדברי המשנה משמע דמיירי כאן בכשאין ביהמ"ק קיים וכברישא, וכך כתב בהדיא ברש"י לקמן (יה: בד"ה דאמר רב חמא), ורק הוסיפו בסיפא דבזמן שכן היה קיים ביהמ"ק אך על אייר היו יוצאין, רק דקשה מהו שאמרו 'אף' על אייר, הרי בזמן שביהמ"ק יש למעט מן המניין את אב, ואין כאן הוספה אלא החלפה. ועיין בטורי אבן שבאמת כתב דבכל גוונא היו יוצאין על ששה חדשים, ואו אב מן המניין או אייר מן המניין וכנ"ל, ובאמת מוחק בגירסא את תיבת 'אף'. אבל עיין ברמב"ם בפ"י המשניות שכתב דע"פ האמת התענית באב היה נוהג גם בזמן בית שני על חורבן בית ראשון, וא"כ ניהא דגרסינן אף, דבבית שני על

שהיה על זה נתקרע. ואולי היה ברור לגמ' דאם נשאר עדיין מן העון משהו, מוכרח שיהא על זה גם גזר דין, וא"כ מצינו שלא נתקרע הגזר דין לגמרי.

עו. בגמ' תנו רבנן משפחה אחת היתה בירושלים שהיו מתיה מתין בני י"ח שנה וכו' לכו ועסקו בתורה. לכאורה קשה מהו הלשון שנקטו שהיו 'מתיה' מתין, דהיה צריך למינקט שהיו מתין בני י"ח שנה, דמתיה משמע מיעוט דאלו שהיו מתים היו מתים בני י"ח שנה, ובפשיטות נראה דכולם באותה משפחה היו מתין כן, ומה מיעוט שייך הכא. ואולי היו ביניהם עוסקים בתורה שהם באמת לא מתו בני י"ח, ועל זה בא המיעוט של מתיה, רק שלא היו יודעים למה הרבה מהם מתים בני י"ח, ואיך אפשר לינצל מכך, וזה אמר להם ר' יוחנן שמי מביניהם שיעמוק בתורה לא ימות.

עו. במשנה על ששה חדשים השלוחין יוצאין וכו' על אב מפני התענית וכו' וכשהיה ביהמ"ק קיים יוצאין אף על

שבעה חדשים היו יוצאין, ובין
אב ובין אייר מן המניין.

דף יח ע"ב

עח. בגמ' אמר רב פפא שאני ט'
באב הואיל והוכפלו בו צרות.
היינו דלכך מתענים בו תמיד,
וממילא לכך הטריחו את
השלוחים לצאת בו. לפי מה
שהבאנו בהערה לעיל מפני
הרמב"ם למשניות דבט' באב
היו מתענים גם בבית שני, ולכך
ניחא שאמרו שבזמן ביהמ"ק
'אף' על אייר היו יוצאין,
לכאורה קשה, דבזמן בית שני
עדיין לא הוכפלו בט' באב
צרות, וא"כ לכאורה היה דינו
כתמוז וטבת, ולא היו צריכים
השלוחים לצאת בו, וא"כ הדרא
קושיא לדוכתא מהו דגרסינן
'אף'. ואולי לרמב"ם יש לומר
דאפי' בבית שני שעדיין לא
הוכפלו בו צרות, עדיין החמירו
בו יותר משאר תעניות, ומשום
דבו נחרב הבית. ואפי' דבגמ'
לא אמרו כן, מ"מ אפשר דהופלו
בו צרות הוא טעם חזק יותר,
ולכך אמרו טעם זה, אבל ה"ה
דהטעם שבו נחרב הבית גם

טעם טוב הוא להחמיר בו
בשביל כך. וכן משמע גם
מדברי התוס' בד"ה הואיל,
דטעם זה נכון הוא.

עט. בגמ' צום הרביעי זה ט' בתמוז
שבו הובקעה העיר. לכאורה
נראה מדברי הגמ' דמנהגינו
כהיום הוא דלא ככו"ע, דבצום
הרביעי לא נחלקו ר"ע ור"ש
אלא דלכו"ע הוה בט' בתמוז,
ואילו אנו מתענים ב"ז בו, וכך
הקשה גם לתוס', ושם הביא
הירושלמי שחולק על הגמ' דידן
ולפי הירושלמי ניחא, אבל לגמ'
דידן קשיא. ועיין בריטב"א
דכתב דבאמת כאן מיירי קודם
בית שני, שהתענית היה בט'
בתמוז על שבו הובקעה העיר
בבית ראשון, אבל אחר בית
שני שבי"ז בתמוז הובקעה
העיר, תיקנו את התענית בזמן
של הבקעת העיר של בית שני,
וכדי שלא יתענו ב' פעמים זה
אחר זה, ביטלו את התענית
ביום ט' בתמוז.

פ. בגמ' איתמר רב רבי חנינא
אמרי בטלה מגילת תענית.
ביאר רש"י דכו כתובים ימים
טובים שאין להתענות בהם,

יש מכאן ראיה, דאם אמר הלכה משום ר"מ ודאי אחריו היה, וא"כ ודאי שהיה יהודה בן שמוע אחר החורבן. אבל לרש"י שביאר שהראיה לגבי מה שהיה תלמידו קשה, וצ"ע.

פב. בתור"ה יהודה בן שמוע בא"ד וקשיא כיון דטומאה קדמה לאבר מה מועיל הטפת אבר לבסוף. היינו דהיות וכשעדיין היה כאן הטומאה לא היה כלי זה כלי מתכות, דעדיין לא היה כאן האבר, א"כ כשכבר הלכה הטומאה בניקוב הכלי, איך תחזור הטומאה כשמטיף האבר אחר שהלכה כבר הטומאה.

דף יט ע"ב

פג. בגמ' ר' יוסי אומר וכו' בזמן שאין בית המקדש קיים מותרין מפני שאבל היא להם. לכאורה קשה למה דווקא ימים אלו שהיו ימים טובים בזמן בית המקדש, עכשיו נעשו להם אבל, והרי האבילות על בית המקדש הוא בכל השנה כבימים אלו, ואם משום האבילות שבכל השנה היא דמותרין, למה בימים טובים כפורים והנוכה לא אמרינן

ובטלו אותם ימים אחר שחרב הבית ומותרין בהספד ובתענית. צריך ביאור למה קרינן לה מגילת תענית, הרי איפכא הוה אותה מגילה שבה כתובים מתי אין להתענות, והיה יותר ניהא אם קרינן לה מגילת ימים טובים, או מגילת ימים שאין בהם תענית וכדומה, ולמה נקטו איפכא, וצ"ע.

דף יט ע"א

פא. בגמ' והא יהודה בן שמוע תלמידו של ר"מ ור"מ בתר הכי הוה דתניא וכו' יהודה בן שמוע מטמא משום ר"מ. ביאר רש"י דמברייתא זו יש ראיה שיהודה בן שמוע תלמידו של ר"מ הוה, דהרי אמר הלכה זו משמו. ובאמת קשה דוכי מכך דאמר ההלכה משום ר"מ מוכרח שתלמידו הוא, והרי מצינו תנאים ואמוראים שאמרו מימרות משם גדול אחר, ואפי' שאינם תלמידים. וצריך לומר דשאין מכאן ראיה שתלמידו הוא, אלא לגבי מה שאמרנו שיהודה בן שמוע היה אחר ר"מ שהיה אחר החורבן, לזה ודאי

שלשים מתחילת אלול, ולא יבואו שלוחין, ורק במקרה אם יארע ויעברו לאלול, ישלחו שלוחין לומר שעיברו, ולמאי היו צריכים לשולחם בחינם בכל שנה אאלול, וצ"ע.

פה. בגמ' על ניסן ועל תשרי א"א בשלמא זמנין מלא וזימנין חסר משום הכי מחללינן וכו' משום דמצוה לקדש על פי הראיה. ביאר רש"י דנשתנו אלו החדשים מכל השאר ודווקא בהם מחללים את השבת בשביל קדוש החודש בהם, משום דבהם צלויים כל המועדות, דבתשרי תלוי בכך ר"ה יוה"כ וסוכות ושמני עצרת, ואילו בניסן תלויים בו פסח ועצרת. אבל צריך ביאור דבמסקנא שביארו דהטעם הוא משום דמצוה לקדש על פי הראיה, למה לא אמרו כן בכל החדשים, ובמה נתיחדו ב' אלו החדשים דווקא שמחללים בהם השבת בשביל זה. ואולי יש לומר דהטעם של מצוה לקדש על פי הראיה דלא די בזה שיחללו בשביל כך את השבת, אלא רק משום שבצירוף לה יש גם הטעם שבה תלויים

שימים אלו אבל הוא אצלם. ועיין בערוך לנר דביאר דהיות ובימים אלו היו נוהגין להביא עצים לביהמ"ק, ועכשיו שחרב אינם מביאים, ממילא גורם להם צער ואבל הוא להם. אבל עדיין קשה דא"כ כ"ש שכל הימים טובים כג' רגלים וכדומה יהיו להם ימי אבל, שהיו רגילים להקריב בהם הרבה קרבנות ועכשיו אינם יכולים. ויש לומר דאמת הוא שיש בזה ימי אבל, ומ"מ כיון דהם ימים טובים דאורייתא או אפי' בימים טובים דרבנן שידועים לכל שיו"ט הוא, ממילא אין להם לבטל בשביל זה היו"ט להתיר להספיד ולהתענות בהם.

פד. בגמ' כיון דנפקי להו אאלול אתשרי למה להו וכ"ת דלמא עברוה לאלול והאמר וכו' הא אצטריך מעברינן ליה. היינו דבסתם לא מעברים לאלול, אבל היות ויש צד קטן לומר שיעברוה בשביל צורך, לכך שולחין שלוחין אתשרי. אבל קשה דאם דבר רחוק היה שיעברו לאלול, למה לא תיקנו שיהיו כולם עושים ר"ה ביום

המועדות, לכך מחללים בשביל
זה את השבת, אבל בשאר
החדשים שרק הטעם של קידוש
ע"פ הראיה שייך בהם, לא
מחללים בשביל כך את השבת.